

Plastická chirurgie

TRANSPLANTACE OBLIČEJE

Na světě už žijí asi dvě desítky lidí s nově transplantovanou tváří nebo jejími částmi. Nejsou však podobní ani dárčům tváře, ani sami sobě před osudovým úrazem.

První úplnou transplantaci obličeje v USA provedli lékaři bostonské nemocnice v roce 2011 pod vedením českého plastického chirurga BOHDANA POMAHAČE. Bohdan Pomahač (1971) je šéf plastické, úrazové a popáleninové chirurgie přední bostonské nemocnice Brigham and Women's Hospital. Má celosvětový primát – transplantoval již sedmi pacientům novou tvář a třem úspěšně provedl oboustranné transplantace horních končetin.

Po promoci na LF v Olomouci si našel místo v laboratoři bostonské nemocnice za tisíc dolarů měsíčně. *„Zdálo se mi to fantastické, dokud jsem nezjistil, že sociální minimum v USA je 1200. Představoval jsem si, že si za 200 dolarů najdu bydlení a z 800 budu žít. Skutečnost byla taková, že jsem za byt platil osm set a mojí hlavní stravou byly suchary s arašídovým máslem.“*

Po dvou letech nastoupil do klinické praxe. Postupně se zaměřil se na plastickou chirurgii, která ho lákala svou kreativitou: *„Prováděl jsem rekonstrukce po operacích nádorů hlavy a krku. Viděl jsem mnoho vážných poranění hlavy a uvědomoval jsem si, že těm lidem nemohu rekonstrukcí pomoci a že bychom měli mít transplantační program.“*

Tvář je nedílná součástí toho, co jsme, říká Bohdan Pomahač. Pacienti po mnoha zákrocích v obličeji byli svým vzhledem izolováni od ostatních. Mohli sice žít, ale jako by nežili. *„Viděli jsme obrovskou touhu vypadat zase lidsky, podstoupit jakékoli riziko, které je vrátí do života.“* O etice dárčovství obličeje se vedou debaty, ale doktor Pomahač si nemyslí, že by šlo o přenos identity z dárce na příjemce: *„Výsledek není nikdy stoprocentní, možná se to časem ještě změní. Ale k přenosu podoby nedochází a docházet nebude. Roli hraje součet všech měkkých a tvrdých tkání, stačí milimetrový posun a výsledná podoba je jiná.“*

V roce 2009 provedl český lékař v bostonské nemocnici první transplantaci střední části obličeje. Částečně transplantoval nos, rty a horní patro muži znetvořenému při nehodě. Byla to tehdy teprve sedmá transplantace v dějinách světového lékařství.

Příjemcem první úplné transplantace obličeje v roce 2011 byl stavební dělník Dallas Wiens, který v roce 2018 utrpěl vážné zranění při kontaktu s vedením elektrického proudu. Elektrický výboj muže oslepil a obličej mu těžce poškodil. Pomahačův tým mu transplantoval celý obličej včetně nosu, rtů, kůže, nervů a svalů. Totožnost dárce nebyla zveřejněna. Operace, která trvala 15 hodin, se zúčastnil třicetičlenný tým. Muž nemůže ani po operaci vidět, některé nervy byly navíc při úrazu natolik poškozené, že levá tvář a levá část čela zůstanou jen částečně citlivé. Může ale znovu mluvit a jíst.

Prvním krokem je odejmutí obličeje dárce: *„Máme na to zvláštní techniku, kterou jsme vyvinuli. Umím to já a jeden můj kolega. Tým v Bostonu zatím připravuje příjemce – odeberou mu kožní vrstvu a připravují nervy a cévy pro příjem transplantátu.“* Pak se oba týmy spojí. Odběr je nejkritičtější a nejsložitější fáze. Naruší-li se krevní zásobením transplantovaného obličeje, je nepoužitelný. *„Jakmile oddělíme obličej od dárce, máme čtyři hodiny na to, abychom ho přišli a obnovili oběh.“*

Jaký hlavní cíl před doktorem Pomahačem ve výzkumu stojí? *„Přijít na to, jak minimalizovat či eliminovat léky na potlačení imunity, které pacientům nesmírně komplikují život. Člověk by pak mohl darovat kteroukoli tkáň.“* Jeho výzkum zaměřený na transplantace obličeje a končetin má význam i pro transplantace vnitřních orgánů: *„Transplantujeme orgány, které nejsou život zachraňující, ale vracející*

kvalitu života. To musí dávat smysl v souvislosti s léky, které pak člověk po zbytek života bere. V řadě případů je šetrnějším řešením protéza.“

O doktoru Pomahačovi se ví, že svým pacientům dává svůj mobil a mohou mu kdykoli volat: „Chci, aby pacient věděl, že v tom není sám, že se na mě může kdykoli obrátit a budu mu k dispozici,“ říká. A jak je v Americe zvykem, nic se pacientovi „neulehčuje“ tím, že se mu nesdělí nepříjemné skutečnosti: „Otevřeně říkáme, že to nemusí dopadnout dobře. Varujeme, že minimálně tři měsíce budou mít obličej ochrnutý, necitlivý a že lze jen doufat, že se navrátí funkce rtů, pohyb očních víček. Možná budou potřebovat další korektivní operace. Upozorníme je na celou škálu nežádoucích účinků léků, které budou brát. Jsme až brutálně přímí.“

Výsledky práce týmu dr. Pomahače

- 1) Matka dvou dětí Carmen Blandinová Tarletonová, které bývalý manžel rozbil hlavu baseballovou pálkou a poleptal tvář louhem. Snímek je z tiskové konference krátce po transplantaci.

- 2) Podívejte se na fotografie pacienta před transplantací obličeje a po ní:
<https://www.vitalia.cz/galerie/transplantace-obliceje-vraci-pacienty-do-zivota/#>

ÚKOLY

1. Čím byl pro vás zajímavý článek o Bohdanu Pomahačovi? Znali jste jeho jméno už předtím?

2. Proč se Bohdan Pomahač věnuje transplantacím obličeje?

3. Jak probíhá transplantace obličeje?

4. Viděli jste někdy práci plastického chirurga?

5. Co dělá běžný plastický chirurg?

6. Co si myslíte o rekonstrukční chirurgii?
